

KJELL HILLVEG

Spallist
killveg@gmail.com

Romantisk Schumann

KLASSISK

Engegårdkvartetten har ikke mistet grepet om Schumann.

CD
R. SCHUMANN: 2 sonater for fiolin og klaver
R. SCHUMANN: 5 Stück im Volkston
LAWO LWC 1110

Sist helg tok Engegårdkvartetten med venner på seg den tøffe oppgaven å presentere en stor del av Robert Schumanns fremste kammerkreasjoner for de forskjelligste besetninger. Schumann hadde et stort spennområde, og det er interessant å kikke på hans opusliste, og den tidsmessige tilkomsten. De første tjue-tre verkene var kun for klaver, og de aller fleste har blitt stående som standardreper-toar. Bare tenk på de store klaversyklusene som «De symfoniske etyden», «Carneval», «Fantasien i C-dur», «Fantasistykkene», og «Kinderszenen», for å nevne noen av de mest kjente. Disse kom, sammen med mye annet klaverstoff til i årene 1828/1839.

1840 ble det fantastiske «Lied-året» med sykluser som de to «Liederkreise», «Frauenliebe und Leben», «Myrthen» og «Dichterliebe». I 1841 kom mesteparten av de store orkesterverkene, 1842 var det fenomenale kammermusikkåret med de tre strykekvartetten, klaverkvartetten og den geniale klaverkvintetten i Ess-dur. Mye av dette, men selsagt ikke alt, fikk publikum servert til alles store henrykkelse. I tillegg de to sentrale fiolinsonatene. Og artistene var i storform. Isa Katharina Gericke og Håvard Gimse var strålende i «Frauenliebe», og kvartetten gjorde det beste ut av kvartetten. Og det gledelige var at publikumsfremmøtet var stort og responsen svært positiv. Det lille juniorstrykeorkesteret fra Nordberg var til å «spise opp».

Ikke før hadde Engegårdkvartetten imponert, før den nye CD-en fra LAWO noe forsinket dumpet ned i postkassa mi med Arvid Engegård og Nils Anders Mortensen i de to fiolinsonatene og «Fünf Stücke im Volkston» op.102. Med saftige og elegante fremførelser. De fem stykkene er noe av det mest inspirerte Robert Schumann har satt ned på notepapiret. Lyriske og kortfattede miniatyrer, som de to musikerne virkelige boltret seg i. Leker seg med musikken gjør de også i scherzodelene av sonatene. Men yttersatsene blir gjengitt med all saft og kraft de krever. Og jeg må ærlig innrømme at jeg gjennom denne utgivelsen nesten har fått en nytt og gledelig syn på de to sonatene. Og så godt som de spilte den første strykekvartetten på en ene konserten, er det bare å håpe at de to neste raskt blir fulgt opp.

Engegårdkvartetten har ikke mistet grepet på sitt eminente kvartettspill, selv med ny annenfiolinist og ny cellist.

En klassedelt oppvekst

Oppveksten din har stor betydning for fremtidig inntekt og utdanningsnivå, viser Raj Chettys forskning fra USA. Slik er det i Oslo også. Mandag kommer den genierklærte økonomen til Norge.

JØRN LJUNGGREN OG MAREN OGT

Det kanskje vanligste spørsmålet vi stiller til nye bekjentskaper – «hva holder du på med?» – handler om mer enn at vi trenger noe annet enn været å snakke om. Grovt sagt fungerer ens yrke (eller fravær av yrkesaktivitet) ofte som en god indikator på langt mer enn de konkrete oppgavene vi gjør mellom åtte og fire. Men hva slags typer jobber man har er sjelden bare et utslag av rene tilfeldigheter. Mye av forskjellene i folks muligheter og valg i livet kan spores tilbake til barndommen og det vi i sosiologien ofte omtaler som «sosial bakgrunn».

For til tross for store nasjonale variasjoner og historiske endringer er det fortsatt en robust sammenheng mellom det å ha ressurssterke foreldre og ens livssjanser. En rekke utfall i livet henger sammen med ens tilgang til ressurser i barndommen, og disse ressursene kan være av ulik art. For eksempel kan velstående foreldre overføre økonomiske ressurser til sine barn, mens professorer eller redaktører kan utruste barna sine med kulturell og akademisk kompetanse. Samtidig er det også ofte slik at barn kan «arve» foreldrenes sosiale nettverk. På mange måter ville det derfor vært merkelig dersom foreldrenes yrker og deres ressurser ikke spilte noen rolle for barnas livssjanser. De sentrale spørsmålene innenfor ulikhetsforskningen handler derfor ofte om hvordan slik overføring skjer, og om hvor viktig den er. Det er liten tvil om at de skandinaviske velferdsstatene har hatt et større innslag av sosial mobilitet, og dermed vært mer «åpne» enn for eksempel USA og Storbritannia i nyere tid, men reproduksjon av sosial ulikhet foregår selvfølgelig også i Norge.

Tilsvarende, kan også hva som kanskje er det nest vanligste spørsmålet, om «hvor kommer du fra?» være viktig. At ens opprinnelsessted betyr noe sosialt, handler ikke bare om

skillet mellom by og bygd, eller om Hamarøyværingen som får høre at samtalepartnern hadde en helt fantastisk sommerferie der i 1996. Oppvekststedet er ikke minst viktig for mange av de som har vokst opp i de større byene. Om du er fra Oslo, så betyr ikke Holmlia eller Holmenkollen det samme, sosialt sett.

At oppvekststedet kan ha betydning for deg senere i livet er folkevisdom. Ideene og teoriene er gamle og typisk uttrykt gjennom forestillingen om at det å vokse opp sammen med mange kriminelle gjør det langt mer sannsynlig at du selv blir kriminell. I den nyere forskningen er det særlig samfunnsgeografene som har tatt ideen om stedets betydning på alvor, men det eksisterer nå også en raskt voksende litteratur om sammenhengen mellom nabolaget en bor eller har vokst opp i og en rekke utfall. Denne forskningen er imidlertid så ofte konsentrert om negative utfall at enkelte har snakket om et «fattigdomsparadigme.» I Oslo finner for eksempel Ingar Brattbakk og Terje Wessel at det er en sammenheng mellom det å komme fra nabolag med større innslag av arbeidsledige, trygdede og lavt utdannede og ha lav lønn og lavt utdanningsnivå i voksen alder. Til tross for at dette ikke avdekker noe kausalt forhold mellom sted og livssjanser er dette uenkelig viktig kunnskap for å forstå både sosial reproduksjon og mangelen på sosial mobilitet. Imidlertid er det ingen grunn til bare å undersøke om nabolag kan redusere folks livssjanser når det motsatte like gjerne kan være tilfelle, slik blant andre Raj Chetty har vist i USA.

Med dette som utgangspunkt ønsket vi i vår artikkel «Geographies of class advantage» å gjøre begrepet om sosial bakgrunn vesentlig mer sosialt enn bare familien og undersøke om det også kan finne sted en geografisk overføring av fordeler i Oslos nabolag. Hva et nabolag er handler ikke bare om dets fysiske kjennetegn, dets topografi eller om hvor det er plassert i forhold til sentrum, sjøen og marka. Nabolag består først og fremst av de folkene som bor der. Oslo har lenge vært en by

preget av bostedssegresjon, altså at ulike sosiale grupper bor i ulike nabolag, ofte på ulike kanter i byen, hvor de mest ressurssterke også har vært de som oftest bor for seg selv. Likevel har få, om ingen, nabolag i Oslo hittil bare vært bebodd av bare én gruppe mennesker. I våre analyser snur vi derfor opp-ned på standardspørsmålet i nabolagsforskningen og undersøker i stedet om det er en sammenheng mellom å vokse opp i nabolag med mange ressurssterke og hvordan det går senere i livet? Dersom det er en sammenheng mellom å vokse opp i et nabolag med mange arbeidsløse og egen sannsynlighet for arbeidsløshet, hvorfor skulle det ikke være en sammenheng mellom å vokse opp i et nabolag med mange ressurssterke og egne muligheter for å bli nettopp det?

Ved bruk av detaljerte registerdata undersøker vi alle 13-15 åringer som bodde i Oslo i 1980. Dette er en svært viktig periode i sosialiseringprosessen, og selv om ungdom i denne alderen er blitt relativt mobile, så utgjør ofte nabolaget (og skolen) deres kjerneområde for kontakt med andre.

Siden det er tilgangen på ressurser vi er opptatt av undersøker vi andelen voksne i overklassen som befinner seg i ungdommenes nabolag i 1980. Med overklasse mener vi yrker som indikerer mye ressurser, for eksempel direktør, finansmegler, professor, lege eller advokat. Hvilken sammenheng foreligger mellom overklasseprofilen til nabolaget i oppveksten og ulike sosiale utfall i 2010; hvordan har det gått med disse ungdommene når de er blitt 43-45 år gamle?

For det første, har de oppnådd en høyere utdannelse eller ikke? For det andre, har de oppnådd en høyere grad innenfor det som gjerne kalles «eliteutdannelse» som økonomi, sivilingeniør eller jus? Og for det tredje, har de selv oppnådd overklasseposisjon?

I tråd med hva vi skulle forvente, finner vi for alle de tre utfallene at den viktigste forklaringsfaktoren er foreldrenes klasseposisjon. Men vi finner også andre sammenhenger som kan tyde på at vi burde tenke på sosial bakgrunn som noe mer enn det som foregår innenfor hjemmets fire vegger. Det er nemlig også en selvstendig sammenheng mellom andelen overklasseforeldre i Osouloungdommens nabolag og det å ta høyere utdanning, gjennomføre eliteutdanninger og selv oppnå en overklasseposisjon i voksen alder, selv når vi kontrollerer for foreldrenes klasseposisjon, ens alder og kjønn.

Noe overraskende fant vi imidlertid at denne selvstendige sammenhengen mellom type oppvekstnabolag og ens utfall i voksen alder var noe sterkere for ungdommer fra arbeiderklassen enn for overklasseungdommer selv.

AGENDA PÅ LØRDAG
i samarbeid med agendamagasin.no

AGENDA MAGASIN er et partipolitisk uavhengig nettmagasin for politisk analyse, kommentarer, debatt, bokanmeldelser, intervjuer og reportasjer.